บทที่ ๒

รัฐประหารเมื่อ ๔ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๖๐

๑. วัตถุประสงค์และสาเหตุของการยึดอำนาจ

การปฏิวัติครั้งนี้ถูกเรียกว่าการรัฐประหารครั้งนี้ กระทำโดยนายทหารกองทัพ ผู้บังคับการกองพันทหารราบที่ ๒ ซึ่งเป็นตัวหัวหน้า ร่วมด้วยร้อยโทเพื่อนและกำลังทหารที่ควบคุมไว้ และทหารทหารวัยรุ่นอีกเป็นจำนวนมาก รวมผู้ร่วมงานทั้งหมดประมาณ ๕๐๐ คนได้เข้าจับตัวตัวแทนจากรัฐบาลเจ้าชมพูนิทในพระราชวังดุสิตเป็นตัวประกันเสร็จเมื่อเวลา ๐๓.๐๐ น.ของวันที่ ๔ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๖๐ วัตถุประสงค์ของการรัฐประหารครั้งนี้ปรากฏในแถลงการณ์ว่า

"จะรักษาประเทศชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ จะบำรุงเงินคลังและรักษาผลประโยชน์ของประชาชาติ จะตกลงกิจการภายในประเทศ และทางการบ้านเมืองนั้นให้ราบคาบ จะทำการป้องกันรักษาเขตแดนไม่ให้ต่างชาติเข้ามารุกราน จะชี้แจงให้รู้ว่าต่างชาติต่างจากประเทศลาว จะตั้งตัวเป็นกลางและปฏิบัติตามกฎบัตรสหประชาชาติ จะเป็นมิตรกับประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นมิตรกับลาว และจะปฏิบัติตามสัญญาที่ทำไว้กับต่างประเทศ"*

อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์ของการปฏิวัติยังไม่ทราบว่าที่แน่ชัดแจ้งของการรัฐประหารได้ ยิ่งในวงการเมืองระหว่างประเทศได้แสดงความสงสัยใจที่จะออกความคิดเห็นใด ๆ ออกมา ทั้งนี้เพราะได้รับทราบข่าวจากลาวโดยทางวิทยุที่อ้างว่าเป็นวิทยุแห่งชาติของลาวแต่กระแสร์เดียว การคมนาคมสื่อสารทางอื่นถูกตัดขาดหมด ประการสำคัญที่สุดอยู่ที่ว่าแม้ว่าคณะการรัฐประหารรวมทั้งผู้ร่วมงานล้วนเป็นนายทหารชั้นผู้น้อย นายทหารชั้นผู้ใหญ่ไม่ได้มีส่วนร่วมแต่ประการใด ตรงกันข้ามกลับถูกจำกัดบริเวณรวมทั้ง เสนาธิการทหาร บูรพาวงศ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด หลวงศิวะสิงห์ รัตนสมัย หลวงราชันเดช สุขวงศ์ ด้วย รัฐมนตรีและผู้แทนราษฎรบางคนที่อยู่ใน

---

* กรมประชาสัมพันธ์ บทความเกี่ยวกับการเมืองประเทศลาว (พระนคร : โรงพิมพ์สำนักงานนายกรัฐมนตรี, ๒๔๐๘) หน้า ๑ - ๖

บางคนที่อยู่ในเวียงจันทน์ก็ถูกจับกุมด้วย [illegible] จักวานุยเชิด สามิจัน ท้าวอินแปง ศุริยะใจ ท้าวเหลือม อินทรีเวียงใต้ ฯลฯ ได้ไปคุมขังกันอยู่ที่สุวรรณเขต จึงถังเลตได้ว่าแผนเลตอำนาจของคณะรัฐประหารครอบคลุมอยู่ภายในนครเวียงจันทน์เท่านั้น

การที่ฝ่ายเจ้าสำเร็จลงได้ง่ายเพราะในขณะนั้นเจ้าสมสนิทและรัฐมนตรีส่วนใหญ่เป็นฝ่ายได้เข้าเจ้าเมืองที่ถูกจับ ระหว่างเดินทางมาเยี่ยมเยียนและบรรดาพระเจ้าศรีสว่างวงศ์ และฝ่ายทหารของรัฐบาลมีจำนวนประมาณ ๒๑,๐๐๐ คนที่กำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่ในป่าและตามจุดต่าง ๆ ซึ่งห่างไกลจากนครเวียงจันทน์ ฝ่ายรัฐบาลจึงไม่ต้องเป็นกำลังอย่างใดในการเข้าปฏิบัติการของรัฐบาล สนามใน และสนามนอก ตามประวัติ ร.อ.ดองเลต เมื่อผู้ประวัติศาสตร์ประเทศการรัฐประหารด้วยตัวท่านเอง การที่เจ้าหน้าที่ใหญ่ใดเข้าร่วมจะเป็นเนื่องจากความกดดันต่าง ๆ ในชีวิตการเป็นผู้นำซึ่งตนเองจำเป็นต้องอยู่ในตำแหน่ง ในเหตุการณ์ดังกล่าวนี้เราได้เห็นว่าการตัดสินใจที่ [illegible] และบุคลากรของคณะรัฐประหารกับฝ่ายตรงข้ามด้วยกัน เราได้ทราบว่าเขาเป็นที่รังเกียจและประณามการแสดงของสหรัฐ ฯ ในลาวอย่างมาก นายเดอมี ณ นครวรรค ได้กล่าวถึง ร.อ.ดองเลต ไว้ตอนหนึ่งว่า

"นายร้อยเอกดองเลตในชั้นแรกเป็นนักชาตินิยมอย่างเต็มเปี่ยม เพราะเขาเชื่อมั่นในแจ้งตามเจ้าเคยเป็นการอนุศิลธรรม การน้ำพระ เสมอในวงราชการและสังคมทั่วไป ความเกิดขึ้นทางการเมืองถึงขั้นนี้ทำให้นายร้อยเอกดองเลตมีความเกลียดชังมากขึ้นไปโดยมีความรอบ..."*

สถานการณ์ทางการเมืองในลาวได้เปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างเมื่อสถานเอกอัครราชทูตลาวในกรุงเทพ ฯ ได้รับ [illegible] จากรัฐบาลของเจ้าสมสนิทให้ยอมรับการรัฐประหารและศึกต่อกับ [illegible] จนถูกจารบุ [illegible] ว่า

---

๒ Facts on File, Vol.XX, No.[illegible], August 11-17, 1960 หน้า ๔๘๐

* นายเดอมี ณ นครวรรค ที่ระลึกวันครบรอบปีกษัตริย์ลาว ๑๐ กันยายน ๑๙๖๒ (ภาษาลาว) หน้า ๑๒

"คณะรัฐมนตรีลาวอยู่ที่นครหลวงพระบางเป็นส่วนใหญ่ เพราะได้โดยเสด็จพระราชบิดาเสด็จไปประกอบพิธีเกี่ยวกับพระบรมศพ ของพันตรีราชอาณาจักรที่ ๒ ซึ่งมี ร.อ.กองแก้วเป็นผู้บังคับกองพันได้ฉวยโอกาสขณะที่รัฐมนตรีส่วนใหญ่ไม่อยู่ในเวียงจันทน์ทำการยึดอำนาจ มีแต่เขตเวียงจันทน์เท่านั้นที่ตกอยู่ใต้การปกครองของฝ่ายกบฏ เขตพื้นที่อื่น ๆ ยังคงขึ้นกับรัฐบาลของสมเด็จพระเจ้าลาวที่ตั้งอยู่ ณ นครหลวงพระบางเป็นการชั่วคราวเพื่อรอการตกลงปรองดองความเป็นระเบียบเรียบร้อยเกิดขึ้นกลองทัพกลองกลีศิริ้ลาว"[๑]

จากแถลงการณ์ฉบับนี้ทำให้ทราบว่า รัฐบาลลาวซึ่งมีเจ้าสุวันนพูมาเป็นนายกรัฐมนตรีไม่รับรู้การปฏิวัติในลาว และแสดงท่าทีว่าจะดำเนินการปรองดองต่อไป หลังจากนั้นเจ้าสุวันนพูมาได้ออกคำสั่งชี้ว่าคณะรัฐประหารของ ร.อ.กองแก้วเป็นกบฏต่อรัฐบาล และด้วยประชาชนเชื่อถือวิญญาณเวียงจันทน์ซึ่งเป็นกระแสอกเรียงของฝ่ายนี้ พร้อมทั้งสั่งให้ทหารจุกเฝ้าทุกวาคนผู้ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บัญชาการทหารแห่งชาติซึ่งตั้งที่ทำการอยู่ที่นครหลวงพระบางเท่านั้น ในเวลาต่อมาเจ้าสุวันนพูมาได้เปิดประชุมที่นครหลวงพระบางและมีมติให้ดำเนินการปรองดองโดยให้เป็นหน้าที่ของ พล.จ.ภูมี สนิทวงศ์ ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการป้องกันประเทศอยู่ในขณะนั้น คณะกรรมการปรองดองรัฐประหารที่เรียกว่า "คณะกรรมการปรองดองเวียงจันทน์" จึงได้เกิดขึ้นโดย พล.จ.ภูมี สนิทวงศ์ เป็นประธานคณะกรรมการ และ พล.จ.พูเวิศ ลานิจัน ผู้บัญชาการทหารลาวภาคใต้ เป็นรองประธาน และได้รับความร่วมมือจากผู้บัญชาการทหารภาคต่าง ๆ อีกด้วย จุดประสงค์ของคณะปรองดองรัฐประหารนี้ปรากฏอยู่ในโทรเลขที่ส่งไปกราบบังคมทูลเจ้ามหาชีวิต ลงวันที่ ๑๔ สิงหาคม ซึ่งมีใจความตอนหนึ่งว่าเพื่อ "นำเอาระเบียบเรียบร้อย เอาความเป็นระเบียบวินัยมาสู่ของทัพแห่งชาติ และขอยกให้การเคารพยับยั้งกฎหมายกลับมาสู่สภาพเดิม โดยมุ่งหวังให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยภายใต้ให้เทิดทูนการของพระบาทสมเด็จพระเจ้ามหาชีวิตดำเนินไปเป็นปกติ"[๒]

---

๑ กรมพระราชพิธีฯ หน้า ๓ - ๔

๒ ม.ล.บ.ศุภพล หน้า ๑๘๒

อย่างไรก็ตาม ทั้งสองฝ่ายได้พยายามที่จะเจรจาเรื่องการของเกี่ยวและปรับความเข้าใจกัน [illegible] ราชวิถี ผู้ที่สามารถมาร่วมได้เชิญผู้เกี่ยวข้องมาร่วมประชุมร่วมกัน มีทั้งรัฐบาล [illegible] และผู้ประสานงาน ทั้งหมดนี้ได้ตกลงกันได้เป็นขั้นตอนการต่อไป [illegible] ส.ส.ทั้งหมดให้ถูกผู้ใหญ่ในพรรคบางคน เช่น ท่านวิจิตร [illegible] ส.ส.เชียง เจ้าศรีวุฒิ และท่านสุด ศรีวุฒิ ชี้แจงให้ทราบถึงปัญหาเหล่านี้ [illegible] ให้มีองค์กรประสานงานโดยเฉพาะ องค์การนี้เรียกว่า "การเยาวชน (Youth Organization)" เพื่อดำเนินการและรักษาความเป็นเอกภาพของการดำเนินงานในพรรคฯ หลังจากนี้ก็มีการรวมองค์การนี้เป็นขบวนการต่อต้านของเยาวชน (Youth Movement) เพื่อต่อรองกับการกดดันจะได้รับการสนับสนุนอย่างใด ก็จะดำเนินการในด้านแนวทางนี้[๖] จึงเป็นไปได้ว่าการเคลื่อนไหวของ ส.ส.[illegible] ที่ได้เป็นไปพร้อมกับ [illegible] ของรัฐบาล การกระทำบางอย่าง [illegible] เป็นว่าเป็นเรื่องที่ [illegible] ถูกปรับเรื่องนี้ได้ปรากฏชัดในเวลาต่อมา

๒. <u>การจับตั้งรัฐบาลชั่วคราวของฝ่ายรัฐบาล</u>

ฝ่ายรัฐบาลได้เป็นปังลันดาลใจ [illegible] ได้ว่างใจรัฐบาลเจ้าอนิหเมื่อวันที่ ๑๙ [illegible] ได้ [illegible] ๔ นาย คือ ท่านอุ่น วนะนิล พลตรีเรือน นรสิงห์ ท่านอุ่นเถ้า และเจ้าบุญอุ่น ท่านที่ได้ [illegible] ยังคงประจำอยู่ที่ [illegible] ทั้งนี้ได้ทรงตั้งนายกรัฐมนตรีขึ้นเป็นชั่วคราวและรัฐบาลเห็นว่าเจ้าสุวรรณภูมาเป็นผู้เหมาะสมที่สุด เจ้าสุวรรณภูมาได้จัดตั้งรัฐบาลของท่านซึ่งมีรายชื่อดังนี้ คือ[๗]

๑) เจ้าสุวรรณภูมา นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวง

---

[๖] Chalermsit Dhono Correspondent หน้า ๔๖

[๗] <u>Facts on File</u>, Vol.XX, August 11-17, 1960 หน้า ๑๔๐

๖) เจ้าพูมีสวัสดิ์ ๑ ชำชาลีสิงห์ (น้องชายเจ้าพูมีสวัสดิ์) รัฐมนตรีช่วยป้องกันประเทศ และนักรบเก่า

๗) พูมาภูมีสิงห์ รัฐมนตรีวัฒนธรรม ธรรมการ และโฆษกการ

๘) ท้าวสิทัม วงศ์ลา รัฐมนตรีการคลัง สิ่งแวดล้อม และชนบท

๙) ท้าวสำสุก แก้วเลิศ รัฐมนตรีสาธารณสุข ศึกษาธิการ สังคมสงเคราะห์ และสวัสดิการชุมชน

๑๐) เจ้าสรีบุญนิ รัฐมนตรีช่วยสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการชุมชน

๑๑) ท้าวคำกิ่ง ดุวรรณราศรี รัฐมนตรีกลังและเศรษฐกิจ

๑๒) ท้าวมีใจ โง่นวรราช รัฐมนตรีโยธาธิการ ขนส่ง และไปรษณีย์โทรเลข

รัฐบาลนี้ได้แถลงนโยบายต่อสภาแห่งชาติเมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ว่า

"นโยบายดังกล่าวเป็นกลางอย่างแท้จริง รักษาความสามัคคีของคนในชาติ ซึ่งได้เสียหายกันมาเป็นเวลาหลายปี และการต่อสู้ซึ่งรัฐบาลชุดก่อน ๆ ได้ทำไว้ จะเการต่อสู้ต่อไป จะแสวงหาทางปฏิบัติการร่วมระหว่างลาวด้วยกัน รักษาเอกราช ศาสนา เอกลักษณ์ไว้มั่นคง ป้องกันการแทรกแซงจากภายนอกและปราบปรามการฉ้อราษฎร์บังหลวง จะส่งเสริมการเศรษฐกิจ ขยายการศึกษา สาธารณสุขให้กว้างขวาง ฯลฯ"[๔]

จึงเห็นได้ว่านโยบายดังกล่าวโดยมากเป็นไปตามแนวนโยบายที่ของคณะรัฐประหาร ส่วนแต่งตั้งรัฐมนตรีทั้งสองฝ่ายนี้ก็ว่าวางใจในนโยบายของรัฐบาลนี้ว่าเป็นเครื่องมือของคณะรัฐประหาร ต่อมาเจ้าสุวรรณภูมาได้ตราขึ้นรัฐธรรมนูญชั่วคราวมีสิทธิ์ครึ่งหนึ่งและระบบราชการของการแต่งตั้งรัฐบาล แต่ปัญหาที่เจ้าสุวรรณภูมาประสบ คือ พรรคเปรเจ้า น้ำเสียงของลาวเป็นผู้ที่ยากจนไม่ และยังมีการแทรกแซงจากเอดูอาร์ เซลลเวเกอร์ (Edouard Zellweger) ผู้พยายามที่จะสงเคราะห์ประชาชนที่เป็นผู้ยากไร้ในชนบทเช่นเดียวกัน

---

๔ น.ท.น.สุรเดช หน้า ๑๑๕

จึงเกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ขึ้นว่า เจ้าสุวรรณภูมาจะตกไปใช้ทางเมื่อพระบรมวงศานุวงศ์ ยิ่งเป็นการขะใจฝ่ายราชาเข้าครอบงำวิกฤตการณ์ในเมืองลาว ซึ่งบุคคลอย่างนายพลเจ้าอิทการ ณ ประจำราชาที่ไม่มีสิทธิ์และน้ำใจเข้ามาก้าวก่ายได้เลย ผู้ที่ราชาทั้งสองราชาจึงไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าอิทการ ประธานรัฐสภาให้เข้าเฝ้าซึ่งให้เหตุผลว่า ตามการเป็นเรื่องจันทร์ตามนัดนะของเจ้ามหาชีวิตนั้นเป็นเรื่องภายในซึ่งเกิดขึ้นจากการวิกฤตในมูลการ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องของพวกเราที่จะแก้ไขกันเอง เจ้ามหาชีวิตทรงอยู่เหนือการเมือง จึงไม่ทรงวางพระองค์เหนือการวิกฤตนั้น และไม่พยายามจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวด้วย แต่เหตุผลสำคัญที่เจ้ามหาชีวิตไม่ยอมให้บุคคลทั้งสองราชาเข้าพบ เพราะทรงวิจารณ์เห็นว่าพระแต่งราชาทั้งสองไม่ยอมรับรองรัฐบาลเพราะถูกยึดอำนาจ เมื่อเจ้ามหาชีวิตทรงมีพระทัยไม่สนับสนุนรัฐบาลของเจ้าสุวรรณภูมาเช่นนี้ แล้วจึงยากที่รัฐบาลจะได้รับเสียงสนับสนุนจากทหารและประชาชนซึ่งเป็นผู้ที่มีความจงรักภักดีต่อประมุขของชาติยิ่ง การต่อต้านคณะรัฐประหารของนายพลภูมีจึงได้รับการสนับสนุนโดยทั่วไป ทั้งสองฝ่ายได้เชิญประชุมที่สุวรรณเขตอีกครั้งหนึ่ง ในที่สุดนายพลภูมีได้ออกแถลงการณ์เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม มีสาระสำคัญ คือ **

๑. ให้รอยเอกทองแสนชะตะวันกองทัพการราชอาณาจักรของเขาสนตัวกลับเข้าที่ตั้งเดิม

๒. ให้ถือว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่ปฏิบัติมาตั้งแต่วันที่ ๙ สิงหาคม คือตั้งแต่วันก่อการปฏิวัติเป็นโมฆะ และ

๓. ให้เปิดประชุมสภาแห่งชาติที่เวียงจันทน์ในวันที่ ๒๙ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๖๑ เพื่อแต่งตั้งรัฐบาลให้ถูกต้องตามความมุ่งหมายของประชาชน

ข้อเรียกร้องดังกล่าวนี้ หากเจ้าสุวรรณภูมาทราบว่ารัฐมนตรีของปฏิวัติคนที่เชื่อว่าการเจรจาปัญหาภายในแบ่งต่าง ๆ คงจะราบรื่น และตัวนายพลภูมีเองก็คงไม่รังเกียจที่จะกลับไปร่วมงานกับคณะรัฐบาลในเวียงจันทน์ แต่ที่เป็นจริงเป็นการยากที่จะเชื่อได้ว่า เจ้าสุวรรณภูมามีอำนาจพอที่จะบังคับให้ ร.อ.ทองแสนเชื่อฟังได้ เช่นครั้งหนึ่งนายพลภูมีก็ทองรับคำเชิญของ

---

๔ หน้า ๖๒

Chalermnit Press Correspondent

** ถมประชาสัมพันธ์ หน้า ๔

** เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๑

เจ้าสุวรรณภูมาที่จะเข้ามาเจรจาในเวียงจันทน์ โดยข่าวนี้ปรากฏในหนังสือพิมพ์ไทย ซึ่งมีข้อความเกี่ยวกับการเจรจาซึ่งเป็นข่าวจากเวียงจันทน์ได้กล่าวว่า การของ ร.อ. กองแลเข้ามาแล้วนี้ เพื่อเตรียมรอต้อนรับเจ้าสุวรรณภูมาเป็นต้น ด้วยเหตุนี้นายพลภูมีจึงต้องรีบให้เจ้าสุวรรณภูมาเดินทางไปเจรจาที่สุวรรณเขตแทน ซึ่ง ร.อ.กองแลได้ตั้งด่านอย่างเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ในที่สุดจึงต้องไปประชุมกันที่ทุ่งไหหินซึ่งเป็นเมืองที่ประเทศของเจ้าสามารถมีได้

๑. การตั้งรัฐบาลครั้งที่ ๒

การประชุมเจรจาระหว่างเจ้าสุวรรณภูมาและเจ้าบุญอุ้ม ณ สุวรรณ์ ณ นครลวงพระบาง เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม นั้นปรากฏว่าเป็นผลดี ทั้งสองฝ่ายต่างก็จะจัดตั้งรัฐบาลขึ้นด้วยความตั้งใจที่จะเชื่อมสัมพันธ์ทางกลางเมืองระหว่างทั้งสองฝ่าย รัฐบาลชุดนี้ เจ้าอว่างวัฒนาเป็นนายกรัฐมนตรีมีรองนายกรัฐมนตรีโดยการโปรดเกล้า ฯ ตั้งขึ้นทางกับรัฐบาลชุดแรก รายนามคณะรัฐมนตรีมีดังนี้ คือ [๑๓]

๑) เจ้าสุวรรณภูมา	นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีต่างประเทศ รัฐมนตรีป้องกันประเทศและนักรบเก่า และรัฐมนตรีกระทรวงพลเรือน
๒) พล.ต.ภูมี น้อยสวรรค์	รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีมหาดไทย รัฐมนตรีวัฒนธรรมและสังคมสงเคราะห์
๓) ท้าวหนุน อภัย	รัฐมนตรีศึกษาธิการ ศิลปากร กีฬา และนุวรณ
๔) ท้าวเพื่อน ชินศรีเชียงใหม่	รัฐมนตรีเศรษฐกิจ
๕) ท้าวชินแสง สุริยะไช	รัฐมนตรีคลัง
๖) ท้าวกิ่ม [illegible]	รัฐมนตรีโยธาธิการ
๗) ท้าวจู วรวงศ์	รัฐมนตรีไปรษณีย์และโทรเลข
๘) ท้าวอ้ายสุก [illegible]	รัฐมนตรีสวัสดิการสุข

---

๑๒ Chalermnit Press Correspondent หน้า ๔๔

๑๓ Facts on File, Vol. IX, September 15-21, 1960 หน้า [illegible]

๙) พลตรีชิด ไชยวรรณ รัฐมนตรีกลาโหม
๑๐) ท้าวทิพย์ ไชยวรรณ รัฐมนตรีโยธาธิการและผังเมือง
๑๑) พล.ต.อ.ถวัล ราหิตุ รัฐมนตรีช่วยมหาดไทย
๑๒) ท้าวทิพย์ สุวรรณมาศ รัฐมนตรีช่วยต่างประเทศ
๑๓) เจ้าศรีสุมัง รัฐมนตรีช่วยเกษตร
๑๔) เจ้าพุทธิ ณ จำปาศักดิ์ รัฐมนตรีช่วยมหาดไทย

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนราษฎรของรัฐมนตรีทั้งเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคมนี้ จะเห็นได้ว่ารัฐบาลชุดนี้มีรัฐมนตรีเข้าร่วมจากฝ่ายต่างๆ ในรัฐบาลเจ้าอนุวงศ์ถึงร่วม ๖ ราย รัฐมนตรีบางท่านเป็นพวกขุนนางชั้นสูงซึ่งเคยอยู่ในรัฐบาลเจ้าอนุวงศ์ได้รับเชิญให้เข้าร่วมในรัฐบาลด้วย ทั้งนี้การที่ทั้งสองฝ่ายจะได้มีความโน้มเอียงเข้าหากันนั้น ย่อมจะส่งผลดีต่อการบริหารประเทศสืบไป

ในวันที่ ๑๑ ธันวาคม เจ้าสุวรรณภูมาจะรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายและความไว้วางใจต่อสภาแห่งชาติทราบ ในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศ สรุปได้ดังต่อไปนี้ คือ[๑๙]

๑) ปฏิบัตินโยบายการเป็นกลางอย่างแท้จริงตามความประสงค์ของประชาชน
๒) ยึดถือสัญญาที่ได้ลงนามไปแล้วทุกฉบับรวมทั้งสัญญาเจนีวาด้วย
๓) รับความช่วยเหลือจากทุกประเทศโดยไม่ยึดถือลัทธิใดๆ ทั้งในด้านการทหารและการเมือง
๔) ดำเนินนโยบายที่เป็นมิตรกับประเทศเพื่อนบ้าน

การแต่งตั้งเจ้าอนุวงศ์ด้วยและการที่ท่านเข้าร่วมในรัฐบาลชุดนี้ เหตุการณ์ควรจะเป็นไปด้วยดีเพราะการที่ท่านจากฝ่ายรัฐประหารของ ร.อ.กองแลและฝ่ายขบวนการประเทศลาวของเจ้าสุวรรณภูมาซึ่งเป็นกลางจากทุกฝ่ายนั้นที่ ร.อ.กองแลจะทำรัฐประหารเมื่อ

---

๑๙ กรมประชาสัมพันธ์ หน้า ๑๕

ของเขาเองว่า ตั้งแต่ท่านนี้ได้ร่วมมือกับพวกพระวิเชียรปราบดาภิเษกนี้ แต่ก่อนมาก็ และเขาก็-
ยกเข้าร่วมในรัฐบาลของเจ้าสุวรรณภูมาและเรียกร้องให้มีการยกเลิกรัฐบาลเสียทีเดียว
อย่างไรก็ตามเขาก็ยอมรับเป็นนายกรัฐมนตรีของเจ้าสุวรรณภูมา ร.อ.ก็ยอมเชื่อใจเขามาก และรับ
รอง-ฐานะของรัฐบาลชุดใหม่ และเขาได้เป็นการเชื่อถือยกย่องการที่ท่านนี้ และเขาก็-
ยกให้ตำแหน่งใหญ่ในกระทรวงเขตและประกาศยกเลิกกระทรวงราชทูตเวียงจันทน์ที่จัดตั้งขึ้น
ตลอดทั้งยกเลิกตำแหน่งเจ้าเมืองทั่วราชอาณาจักร และมาตรการนี้ยังมีผลให้รัฐบาลใหม่ที่ถูก
ต้อง เพื่อจะได้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปด้วยความเรียบร้อยของเจ้าสุวรรณภูมา [๑๕] ฝ่ายเ
วียงจันทน์ก็ได้ประกาศลงวันที่ ๑ เดือนอ้าย ร.ศ. ๑๑๖ ฉบับ ฉบับแรกเป็นของเจ้าสุวรรณ-
ภูมาประกาศยืนยันความเป็นเอกราชของประเทศ และที่ประเทศเป็นของนายพลภูมีอ่าวิงวอนให้
หยุดยั้งเรื่องราวที่เป็นเสียเลย ส่วนฝ่ายฝรั่งเศส ร.อ.ก็ยังคงอ้างว่าไม่มีใจจะยุติให้มี
การจัดตั้งรัฐบาลแล้ว ยังไม่ยินยอมจึงยกเลิกทั้งสิ้นเสียให้ฝ่ายรัฐบาล [๑๖] ส่วนทางฝ่าย
นครเวียงจันทน์เองก็ได้ยกเลิกสนธิสัญญาเดือนที่ ๒๖๔ ของเจ้าสุวานุวงศ์และพระเจ้าซึ่งถูกจับและถู
ข้อหาว่าเป็นกบฏอย่างร้ายแรง โดยให้เหตุผลว่าสัญญานั้น ราษฎรไม่ยอมรับ ความจริงและหลักฐานใดๆ [๑๗]
ซึ่งเท่ากับเป็นการเปิดทางให้สำหรับการเจรจาประนีประนอมกันระหว่างเจ้าสุวรรณภูมากับเจ้า
สุวานุวงศ์ แต่ข่าวที่ทั้งสองฝ่ายนี้จะไม่ยังเกิดขึ้น เพราะฝรั่งเศสฝ่ายเขตอารักขาได้ประกาศ
ทางวิทยุเมื่อวันที่ ๕ เดือนอ้าย ว่า ฝ่ายเขตอารักขาศึกษารัฐบาลของเจ้าสุวรรณภูมา
ที่ต่อเนื่องมาจนถึงนายพลภูมีและเรียกว่าเป็นรัฐบาลที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและรัฐบาล และบัดนี้โทษการเมืองทั้งหมด
จะต้องได้รับการ[illegible] และถ้าหากการกลับจะต้อง[illegible] ยุติการโจมตีกำลังของฝ่ายตน [๑๘]

ท่านที่ยังเชื่อมั่นว่าฝ่ายเขตอารักขาได้ทำความ[illegible]ว่าเจ้าอนุฝ่ายกลับคืนนี้ก็ดีนั้น
เป็นจริงได้ยาก เพราะในตะรัฐบาลเองตามแต่ภูมีซึ่งเป็นรองนายกรัฐมนตรีก็มีใจมีความ

---

๑๕ เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๗

๑๖ Chalermnit Press Correspondent หน้า ๔๕

๑๗ เรื่องเดียวกัน หน้า ๕๐

๑๘ Facts on File, Vol. XX, September 15-21, 1960 เรื่องเดียวกัน

ไว้ในใจความตอนหลังของหนังสือของท่าน จึงยังคงปฏิเสธไม่ยอมเข้าร่วมกับฝ่ายทางเวียงจันทน์ แม้ทางเจ้าสุวรรณภูมาจะได้ส่งผู้แทนไปเชื้อเชิญให้เข้ามาร่วมงานตั้งแต่ก็ไม่เป็นผล ฝ่ายทางฝ่ายรัฐบาลได้เปลี่ยนเวรายไปอีกเมื่อ ร.อ.กองแก้ว และ ร.ท.เอียมใต้ศุนยุราชสูรินเวียงจันทน์ประกาศว่าเขาได้ชวนให้เจ้าสุวรรณภูมารับมาเป็นผู้เข้าร่วมในรัฐบาล แต่ต่อไปเขาจะบังคับให้ออกไปเสียเป็นเครื่องแสดงว่าอำนาจที่แท้จริงในเวียงจันทน์นั้นยังเป็นของคณะรัฐประหารอยู่ เขาได้สั่งให้ทหารเฝ้าพระราชวังภายที่ ๖ ของเราไม่ให้เข้าสู่ที่ตั้งทางทหารของรัฐบาลและได้ดำเนินการต่างๆ เช่น ๆ กับการคุกคามของฝ่ายลาวในระยะนั้นซึ่งมีเหตุเป็นไปทั่วเวียงจันทน์ และบางส่วนก็ได้ปะทะกับทหารของนายเอ.ฟี การเรียกร้องขอใช้กำลังของฝ่ายรัฐประหารและฝ่ายฝ่ายลาวนี้ก็ได้เป็นว่าเจ้าสุวรรณภูมาไม่มีอำนาจบังคับบัญชาให้ทั้งของฝ่ายนี้ได้แต่ประการใด นี่เป็นเหตุใหญ่ที่ทำให้การดำเนินงานของรัฐบาลนี้ได้ล้ม

๔.การดำเนินงานของคณะกู้บ้านรัฐประหาร

ความยุ่งยากของการเมืองและฐานะที่ไม่มั่นคงในคณะรัฐบาลได้ทำให้รัฐมนตรีหลายคน เช่น ท้าวขันแปง บุริยะโย ท้าวเกื้อม อินทรีเรืองฤทธิ์ ท้าวภูมีศรี รวมทั้งเกือบรัฐมนตรีในรัฐบาลของเจ้าเพ็ดชนิ เช่น ท้าวไชโย มัญญา ท้าวแก้ว วิงาศร ท้าวทองเพชร ศิริมะเรศ และท้าวมังวัน เมธิงิ ต้องมีการร่วมงานกับฝ่ายเอ.ฟี.ซึ่งสุวรรณเขต ความแตกแยกของคณะรัฐบาลได้ถึงขีดสุดเมื่อวิพุธสุวรรณเขตได้ประกาศจัดตั้งคณะกู้บ้านรัฐประหารขึ้นอีกเมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ค.ศ.๑๙๕๙ ซึ่งนับเป็นครั้งที่สองนับแต่ที่ ร.อ.กองแก้วได้ทำรัฐประหารมา

ก.ประวัติเจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาศักดิ์ หัวหน้าคณะกู้บ้านรัฐประหาร คณะกู้บ้านรัฐประหารหรือที่เรียกว่า "คณะกรรมการสุวรรณเขต" ซึ่งเจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาศักดิ์ เป็นหัวหน้า เจ้าบุญอุ้มขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้ตรวจราชการกองประเทศราชประกรรดของกษัตริย์ลาวอีกนัยว่าเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญเป็นที่สองรองจากเจ้าราชวงศ์ ท่านเป็นเจ้าลาวที่วาวุโสที่สุดของราชวงศ์จำปาศักดิ์ และถูกเชิญเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๕๙ ที่ราชสำนักจำปาศักดิ์เชิญโดรสของเจ้าราชสกนิม (พยุย) ราชวงศ์ลาวในปัจจุบัน ซึ่งเป็นเชื้อสายลาวจากเวียงจันทน์ ๆ คือ ราชวงศ์

จำปาศักดิ์และราชวงศ์ของเขาบางคนยังเป็นชาวของเจ้ามหาชีวิตลาวในขณะนี้ บางทีก็เรียกราชวงศ์ลาวนี้ว่าวงศ์ประยูรว่า ราชวงศ์ลาวเดิม ส่วนของเจ้าบุญอุ้มเรียกว่าราชวงศ์ลาวใต้ ถ้าเราจะพิจารณาประวัติศาสตร์ของลาวเมื่อปี ค.ศ.๑๙๔๑ แล้วจะเห็นว่าลาวซึ่งเกิดขึ้น ๒ ราชอาณาจักร คือ หลวงพระบาง เวียงจันทน์ และจำปาศักดิ์ขึ้นตั้งเคยใช้ลงเมืองไว้เป็น ๒ ราชอาณาจักร โดยยกเลิกราชอาณาจักรเวียงจันทน์เสียและเข้าตั้งที่ทำการของรัฐบาลตั้งเป็นแทน ในขณะเดียวกันมีเจ้าชายผู้ปกครองลาวจากการปกครองจำปาศักดิ์ ๖ องค์ เจ้าชายเหล่านี้ได้เลือกเป็นองค์เดียวในการปกครองประเทศเจ้าศรีสว่างวงศ์ขึ้นเป็นแทน ส่วนเจ้าบุญอุ้ม ผู้จำปาศักดิ์ นั้นคือผู้สำเร็จราชการใหญ่ตั้งเคยประจำอินโดจีนได้ประกาศรับรองฐานะไว้ในสัญญาชั่วคราว(Modus Vivendi) เมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ค.ศ.๑๙๔๖ ว่า เจ้าบุญอุ้มยังคงรักษาตำแหน่งมหาอาณาผู้สืบสันตติวงศ์ ตามอำนาจของมาโดยทรงของเจ้าในราชวงศ์จำปาศักดิ์ [๑๙] แต่ยังมีเสียงในสิทธิในการที่จะเลือกศักดิ์ลาว อย่างไรก็ตามสิ่งที่ได้ยินยิ่งกว่าเจ้าในตระกูลจำปาศักดิ์ที่จะเป็นผู้ตรวจราชการแผ่นดินต่างประเทศและกรรมของประเทศกัมพูชาลาว ดังเช่นตำแหน่งนี้เจ้าบุญอุ้มดำรงอยู่นี้ยังมีสิทธิที่จะกราบทูลและแสดงความคิดเห็นโดยตรงต่อพระมหากษัตริย์เพื่อให้มีการปรับปรุงแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ [๒๐] การเสียและสิ่งกล่าวของเจ้าบุญอุ้มในระยะเวลานั้นเป็นที่ชาวซึ่งแก่ประชาชนลาวโดยทั่วไป

๑.<u>การทำรัฐประหารซ้อน</u> ด้วยความจงรักภักดีในตัวของเจ้าบุญอุ้มนี้เอง คณะก่อการรัฐประหารจึงได้ชวนเชิญให้เป็นผู้นำของคนเพื่อช่วยแก้ไขสถานการณ์ในขณะนั้น เจ้าบุญอุ้มได้ตอบรับคำเชิญนี้และต่อมาก็ประกาศปฏิวัติเมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน และได้ออกประกาศต่าง ๆ ที่จำเป็นเช่นประกาศกฎอัยการศึกชั่วคราวอาณาจักร ประกาศให้ลาวต่างด้าวอยู่ในความสงบ ประกาศในยุบัญชาการทหารทั้งสี่ภาคอยู่ในระเบียบวินัยและรายงานคำสั่งจากนายทหารผู้ปฏิวัติ ประกาศห้ามประชาชนเปิดวิทยุประจำเมืองจากเวียงจันทน์ ลานอย และที่ทั้งรวมทั้งการ

---

[๑๙] Bernal หน้า ๔๙

[๒๐] เรื่องเดียวกัน

ศึกต่อใด ๆ ถึงทางเวียงจันทน์และเมืองลาว จึงมิได้ข้ามแดนรบราจนใดได้ชื่อว่าเป็นชอบจากคณะปฏิวัติทั้งสิ้น เหล่านี้เป็นต้น แต่ประการที่สำคัญที่สุดคือกำเนิดของการเมืองของคณะปฏิวัติ ซึ่งมีดังนี้ คือ

"กำเนิดของคณะปฏิวัติ"

ตั้งแต่รัฐบาลเจ้าสุวรรณภูมาได้ก้าวเข้าสู่ระบบรัฐสภาแล้วเป็นต้นมา ห้วงเมืองจะกลับคืนเข้าสู่ความสงบเรียบร้อยดังที่รัฐบาลประกาศไว้นั้น การรบราฆ่าฟันระหว่างลาวและลาวยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น การรุกรานดินแดนซึ่งไม่เคยมีปัญหาเกิดขึ้นขึ้น เช่นที่เมืองสาลี เวียงมินห์ได้ที่บ้านห้วยทุน สบเนา เมืองบัง ทางตะวันตกเมืองเวียงมินห์ได้ที่เมืองเอก เชียงของ สบบาง สบลาว เมืองสอน ทางเชียงขวางเวียงมินห์ได้ที่แม่พูน ทางท่าแขกเวียงกยูได้ที่รังเดิน ทางปากเซ สาละวัน อัตตะปือ ศัตรูได้ทำลายเขตสกมอนเขตที่ ๔ และ ๕ และอย่างยิ่งในเวียงจันทน์เวียงกยูได้เข้าควบคุมและแวดล้อมพระนครดังนี้เป็นต้น ก่อเมื่อสถานการณ์ดังนี้ส่วนของประเทศชาติอันมีอันเกิดมาจากความอ่อนแอของรัฐบาลปัจจุบันไม่สามารถที่จะป้องกันระหว่างลาวต่อลาวบุกรุกได้

ยิ่งกว่านั้น ทำให้ลาวฆ่าลาวยิ่งขึ้น ทำให้เวียงมินห์บุกรุกดินแดนเขตแดนน้ำตกซีไทยของเรา โจมตีด้วยกำลังทางอากาศและทำเนียม ทำความเจ็บแค้นแน่นใจแก่ประชาชนลาวอย่างยิ่งยวด

เพื่อให้ความสงบกลับคืนมาสู่ดินแดนของประชาชนทั่วประเทศ

เพื่อรักษาเอกราช ประเทศชาติ ศาสนา ราชบัลลังก์ และความเป็นอิสระเสรีของประชาชนทั้งมวลไว้

ในนามของประชาชนลาว ข้าพเจ้าคณะปฏิวัติขอประกาศว่า ข้าพเจ้าไม่ถือว่าจะอ้างรัฐบาลปัจจุบัน งดการใช้รัฐธรรมนูญปัจจุบันทั้งหมดนี้เป็นต้นไป

ฉะนั้น ขอให้ทั้งปวงประชาชนทุกคนจงร่วมจิตร่วมใจด้วยกันสนับสนุน
ราชการเจ้าและข้าราชการที่ตั้งขึ้นอยู่ในกรุงสยามเรียบร้อย

ขอให้พระบารมีเดชะพระเจ้าแผ่นดินจงทรงพระเจริญ.

เจ้าบุญอุ้ม เจ้านครจำปาศักดิ์
ผู้ว่าราชการแผ่นดิน และผู้ถวายพระกรรม
ประจำพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
หัวหน้าคณะปฏิวัติ
ประกาศ ณ วันที่ ๑๑ เดือนยาย ๑๙๒๐"[๖๑]

นอกจากการกำชับนี้แล้ว ก็มีเอกสารอีกฉบับหนึ่งคือ สาส์นของเจ้าบุญอุ้มที่มีไปกราบทูลเจ้ามาวิจิตรเพื่อชี้แจงถึงสาเหตุการณ์และเหตุผลที่ต้องทำการปฏิวัติ ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ[๖๒]

๑) เจ้าสุวรรณภูมาจากความสามารถที่จะควบคุมการบ้านเมืองไว้ได้ ทั้งยังได้เรียกร้องให้ราชอาณาจักรสยามยกกรุงบ้านเมืองโดยแสร้งทำเป็นว่าจะรวมอาณา
๒) เจ้าสุวรรณภูมาเป็นแก่ตัวเอง ไม่เชื่อเจ้าสุวรรณวงศ์โดยมิได้คิดถึงประโยชน์ของประเทศชาติเป็นที่ตั้ง
๓) คณะปฏิวัติตั้งขึ้นมาเพื่อต้องการกระทำอันจะนำความเสื่อมเสียมาสู่บ้านเมือง
๔) คณะปฏิวัติประกาศคงใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็นการชั่วคราวเพื่อป้องกันมิให้เจ้าสุวรรณภูมาใช้เวทีการของคณะปเทศลาวมาบีบบังคับฉลาดเจ้าชาติลาวอีกต่อไป

---

[๖๑] นายกลยุทธ์ (ลาวลาว) หน้า ๖๗ - ๖๙

[๖๒] ส.ก.อ.สุรเดช หน้า ๑๑๑ - ๑๑๖

๒) คณะปฏิวัติของรัฐบาลและเจ้าชายชีวิตได้ตกลงกันอย่างไร

จากผลของการต่อสู้ของคณะปฏิวัติ รวมทั้งการสำรวจของฝ่ายที่เจ้าชายชูวันนาโพมาโดยตลอด เจ้าชายชีวิต จึงได้ตระหนักถึงเหตุการณ์วันเลวร้ายของตนจากการถูกความของคอมมิวนิสต์เรียกร้องและประท้วงของรัฐบาลที่เวียงจันทน์ ล่าวได้ว่าเจ้าชูวรรณภูมาจึงได้รู้ตำแหน่งตัวแล้วว่าคณะรัฐบาลนี้ได้เป็นเครื่องมือคอมมิวนิสต์ ร.อ.ตองลอ ซึ่งอยู่ในกลุ่มคณะรัฐบาลที่เวียงจันทน์ก็ไม่มีความไว้ใจในฐานะของตนเพราะรัฐบาลที่เวียงจันทน์ได้ร่วมงานกับคณะปฏิวัติของเจ้าชูวัน อย่างไรก็ตามเมื่อเป็นการยากที่จะให้คณะปฏิวัติและเวียงจันทน์ยังมีชีวิตอยู่ เจ้าชูวรรณภูมาจึงได้เรียกประชุมคณะรัฐบาลที่เวียงจันทน์และองค์กรให้ต้อนรับผู้นำ ได้แก่ ท้าวสุวรรณ และ ท้าวเพ็ด อินทรีเชียงใหม่ ออกจากคณะรัฐบาลที่ซึ่งได้เป็นโดยเด็ดขาดว่ารัฐบาลลาวในระยะนี้มีการแบ่งออกเป็นสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งสนับสนุนโดยรัฐบาลเจ้าชูวรรณภูมา ซึ่งต่อมาภายหลังก็ได้ยกเลิกไปเป็นฝ่ายกลาง อีกฝ่ายหนึ่งสนับสนุนโดยคณะปฏิวัติชูวรรณภูมาซึ่งเป็นฝ่ายซ้ายและโดยการแทรกแซงภายในคณะรัฐบาลจึงเกิดปัญหาขึ้นอีกฝ่ายหนึ่ง คือ ความพยายามของฝ่ายคอมมิวนิสต์เข้าแทรกแซงในกิจการของรัฐบาลได้เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในทางการเมืองฝ่ายปฏิวัติของเจ้าชูวันจะได้รับการสนับสนุนโดยทั่วไป แต่ในด้านการสู้รบ ทหารของฝ่ายเจ้าชูวันและนายทหารฝรั่งต้องเผชิญศึกสองด้าน ด้านหนึ่งกับทหารของฝ่าย ร.อ.ตองลอ และอีกด้านหนึ่งกับทหารของฝ่ายปะเทดลาว ด้วยเหตุนี้จึงต้องเสียท่าเสียทีให้แก่ปะเทดลาวในที่สุด[๒๗] แต่มีข้อควรสังเกต คือ ในการสู้รบที่เมืองซำเหนือนี้ปรากฏว่ามีส่วนร่วมของ ร.อ.ตองลอ เข้าสมทบกับทหารของฝ่ายปะเทดลาวด้วย และเมื่อทหารของฝ่ายนายพลภูมีถูกขับไล่ออกไปจากเมืองแล้ว ร.อ.ตองลอก็ได้รับคำสั่งให้ระดมกำลังไปตั้งที่เวียงจันทน์เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ.

---

๒๗ Challermnit Press Correspondent หน้า ๙๒

๒๘ บ่ศาการะ หน้า ๔๔

๑๙๒๐ ว่าได้มีงานการที่ ๖ เมื่อใช้โดยต่างชาติเป็นเรื่องการรวมเป็นเนื้อเดียวกันจริง[๒๕] การระดมกำลัง กร.๑. และอนุมานว่าจะไม่รับมาตรฐานว่าจะมีนโยบายแบ่งแยกอย่างชัดเจน ระหว่างรัฐบาลกลางเจ้าชัดเจนเรื่องการเป็นเอกภาพ ที่ไม่เข้ามาเป็นของประเทศเดียว

๑ การเกิดขึ้นของรัฐบาลปิยนิยม

เมื่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองสิ้นสุดลงแล้ว รัฐบาลของเจ้าพระยาพหลฯ กำลังจะทำให้เจ้าที่ยังคงมีอยู่ [illegible] ร.๑. ของเดิมได้เป็นเครื่องมือของพวกที่สนับสนุนเจ้าพระยาพหลฯ ให้เป็นเครื่องมือของตนเองเท่านั้น [illegible] ๑ ตลอดจนพระราชบัญญัติ [illegible] ให้ [illegible] ของรัฐบาลได้ [illegible] ตลอดจนการพูดจาของนายทหารที่ [illegible] ตลอดจนวิจารณ์ [illegible] ตลาดนี้ [illegible] เจ้าพระยาพหลฯ ได้ [illegible] ๑ ฐานะนั้นเอง ในเวลาเดียวกันนี้ได้มีการ [illegible] ได้ [illegible] ราษฎรบุกตลาดในกรุงเทพฯ [illegible] ราษฎรบุกตลาด [illegible] ๑ เป็นเหตุที่ราษฎรที่ [illegible] ราษฎรบุกตลาดด้วย และเกิดราษฎรพวกนี้ คือ นายอเล็กซานเดอร์ อับรามอฟ (Alexandre Abramov)

หลังจากนี้ ได้มีการ [illegible] ไม่ได้การรับรองเป็นเวลาแล้ว รัฐบาลเวียงจันทน์ได้ [illegible] การเจรจาเรื่องการ [illegible] แต่ได้มีการตั้งเป็นที่ปรึกษาทางรัฐบาลขึ้นไว้ ๔ คน คือ เจ้าพระยาพิชิตฯ [illegible] ราชวิจิต ท้าวสีทัน [illegible] และเจ้าศรีสุวรรณ ซึ่งคนแรกเป็นผู้ควบคุมนโยบายทั่วไป [illegible] เจ้าพระยาพิชิตฯ นี้ [illegible] เป็นผู้ใช้งานกับทางนครวัดเขต ส่วน [illegible] ท้าวสีทัน [illegible] ได้ตั้งขึ้นเพื่อเจรจาและทางที่จะกำจัดผู้ก่อการกบฏ ทั้งนี้ [illegible] ได้มีการ [illegible] เจ้าพระยาพิชิตฯ ได้ [illegible] เป็นตัวแทนรัฐบาลเวียงจันทน์ เพื่อเป็นผู้แทนของเมืองเวียงจันทน์ ได้แก่ ท้าวสีทัน รัฐมนตรี [illegible] และเจ้าศรีสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการ [illegible] ซึ่งทั้ง [illegible] ได้ [illegible] ทางเรงกล้า จึง

---

[๒๕] กรมประชาสัมพันธ์ หน้า ๑๑ - ๑๑

[๒๖] Chalermsak Special Correspondent หน้า ๑๖

เครงเรียว่าเป็นการเจรจาของเป็นการเอง ฝ่ายเจ้าอนุวงศ์ยินยอมให้เจรจา และการเจรจาปรากฏว่าฝ่ายเจ้าอนุวงศ์ยินยอมรับข้อเสนอ ๖ ข้อ ของฝ่ายรัฐบาลสยาม เช่น ให้ยกเลิกรัฐบาลเวียงจันทน์ ยกเลิกกองทัพ และการเก็บส่วยเป็นต้น ซึ่งข้อเสนอเหล่านี้ฝ่ายเจ้าอนุวงศ์ยอมรับ ๒๗ และเรียกว่าเป็นการเจรจาเป็นที่พอใจทั้งสองฝ่ายทั้งสิ้น

การที่รัฐบาลไม่ได้ส่งกำลังทหารเข้าไปยึดเวียงจันทน์ในทันทีทันใดนั้นเป็นเพราะเกรงว่าจะเกิดปัญหาแก่ฝรั่งเศสซึ่งมีอิทธิพลอยู่ในเวียดนามเป็นอย่างมาก ดังนั้นรัฐบาลจึงได้ส่งทูตไปเจรจากับฝรั่งเศสเสียก่อน ซึ่งฝรั่งเศสก็ยินดีให้ความช่วยเหลือแก่รัฐบาลสยามเป็นอย่างดี ๒๘ ส่วนรัฐบาลสยามได้ส่งกำลังทหารเข้าไปยึดเวียงจันทน์ ๑๑,๐๐๐ คนเป็นการเร่งด่วน ทั้งนี้เพราะเกรงว่าจะเกิดปัญหาขึ้นกับฝรั่งเศสซึ่งเป็นมหาอำนาจที่มีอิทธิพลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นการขัดขวางมิให้ฝรั่งเศสเข้ามาตั้งอาณานิคมในเวียดนามได้สำเร็จ ๒๙ ส่วนรัฐบาลให้ทุ่มเทกำลังทหารเข้าไปยึดเวียงจันทน์ ๑๑,๐๐๐ คนเป็นต้นมา ก็เป็นผลดีอย่างมาก ๓๐ ด้วยเหตุผลการที่จะสร้างอาณานิคมให้เป็นรัฐกันชนนั้นเป็นอันยุติลงแล้ว ทางฝรั่งเศสก็ยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ฝ่ายสยามด้วยความหวังว่าจะเป็นผู้นำอันดีงามเมตตาต่อชาวเวียดนามด้วยกันด้วยเช่นกัน ดังนั้นเมื่อได้เป็นการสงบเรียบร้อยแล้ว ก็ได้เข้าทำการปลงศพเจ้าอนุวงศ์ ๓๑ ส่วนรัฐบาลจึงได้เชิญเจ้าอนุวงศ์ไปยังกรุงเทพฯ ๓๒ รัฐมนตรีว่าการต่างประเทศ (J. Graham Parsons) ได้ทรงเชิญเจ้าอนุวงศ์ไปเฝ้าที่พระที่นั่งวิมานเมฆ รัฐบาลจึงได้ทราบว่าเจ้าอนุวงศ์ยินดีที่จะเจรจากับเจ้าสุรวงษาธิราชนายกรัฐมนตรี เพื่อให้ยกเลิกนโยบายต่อต้านเวียดนามเสีย โดยทั้งสองฝ่ายต่างก็ยินดีที่จะยกเลิกข้อกล่าวหาซึ่งกันและกัน ฝ่ายรัฐบาลจึงได้ส่งเจ้าสุวรรณพูมาไปเจรจากับเจ้าอนุวงศ์ที่เวียงจันทน์ ๓๓ ครั้งนี้ ๓๒ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับเจ้าสุวรรณพูมาไปเจรจา ๓ ครั้ง และได้ตั้งข้อเสนอแนะแก่เจ้าสุวรรณพูมา ๓๔ ประการด้วยกัน คือ

---

๒๗ เรื่องเดียวกัน

๒๘ หน้า ๔๒๗

๒๙ ORBIS
พ.ศ.๑๙๙๑ หน้า ๓๓๙

๑) รัฐบาลเจ้าสุวรรณภูมิจะต้องการเจรจาเรื่องการค้าและการต่อไป

๒) รัฐบาลเจ้าสุวรรณภูมิจะต้องการให้ทางฝรั่งเศสและเรียกร้องเสียค่าปรับและปฏิรูป

๓) รัฐบาลเจ้าสุวรรณภูมิจะย้ายเมืองหลวงไปอยู่เมืองนี้เวียงและบาง

เจ้าสุวรรณภูมิได้ปฏิเสธข้อเสนอเหล่านี้อย่างสิ้นเชิง ทั้งยังแสดงว่าทางเดียวที่จะแก้ไขวิกฤตการณ์ในขณะนี้ก็คือ ยุบสภาและให้มีสุวรรณภูมิเป็น และนายกรัฐมนตรี จะต้องการช่วยเหลือเพราะเห็นว่าการที่จะมีสิ่งต่างๆ ในขณะนี้ให้ดีขึ้นได้ และประเทศชาติ ๆ ก็จะดีขึ้นจะดำเนินนโยบายเป็นกลางต่อไป ในขณะนี้เขาได้ต้องให้ความรัฐ ๆ เพิ่มเติมความทั้งใจจริงของเขาต่อบรรดาเจ้าเมืองเล็ก เช่น ข้าวเมือง ข้าวเมือง และนา ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องในกันชิกและเมืองใหญ่ให้รู้ทั้งหมดการตัดสินใจเป็นกลางเป็นการเจรจาสุดท้ายของเขาก่อนสิ้นเมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ซึ่งมีรายชื่อดังต่อไปนี้ คือ

๑) เจ้าสุวรรณภูมิ และเจ้าสุภานุวงศ์	ประธานที่ปรึกษา
๒) ข้าวเมือง เช่น ไชยรัก	ประธานกรรมการ
๓) ข้าวเมือง นา	รองประธานกรรมการ
๔) ร้อยเอก [illegible]	"
๕) นัน [illegible]	"
๖) ข้าวสุวรรณ และนันทร์ [illegible]	เลขาธิการ
๗) ข้าวจุมณี [illegible]	กรรมการ
๘) ข้าวหมูพัน [illegible]	"
๙) ข้าวเมือง [illegible]	"
๑๐) ร.ต.ท.สันติ	"
๑๑) [illegible] และ นัน [illegible]	ผู้ช่วยฯ

จากรายชื่อ [illegible] จะเห็นได้ว่าแต่ง [illegible] ของเจ้าสุวรรณภูมิ [illegible] และกรรมการนั้นเป็นเมือง

กลางนี้ก็มิใช่อะไรอื่น นอกจากเป็นการก่อตัวของกรรมกรคอมมิวนิสต์ที่ซ่อนตัวอยู่ในร่างของคณะกรรมการที่มีชื่อว่าอย่างนี้นั่นเอง [๓๖] นโยบายของคณะกรรมการนี้คือ สนับสนุนให้มีการจัดตั้งรัฐบาลผสมร่วมกับฝ่ายเสรีนิยม สนับสนุนให้ดำเนินนโยบายเป็นกลางและการอยู่ร่วมกันโดยสันติภาพตามแบบของเนห์รู และกระชับความสัมพันธ์กับจีนคอมมิวนิสต์และเวียดนามเหนือให้เป็นไปโดยใกล้ชิด

๖. สถานการณ์อันยุ่งยากก่อนเกิดสงครามเวียงจันทน์

สถานการณ์ในลาวและฐานะของรัฐบาลที่เวียงจันทน์เริ่มเสื่อมโทรมลงทุกขณะ เมื่อนายทหารชั้นผู้ใหญ่และนักการเมืองคนสำคัญได้ลาออกและจากรัฐบาลเวียงจันทน์ไปร่วมมือกับฝ่ายปฏิวัติที่ทุ่งไหหินขึ้น นายทหารจังอ่าวนกจาก[illegible] สุวรรณ์ นายพลอิงกัต รัตนมณี แล้วก็ตามด้วยนายพลเพ็ง ราชีนุ ผู้บัญชาการทหารบกซึ่งเป็นตำแหน่งสำคัญของรัฐบาลชุดนี้เอง [illegible] เจ้าสุวรรณภูมาสำรองคนสนิทกับคอมมิวนิสต์เสียทั้งสิ้นเข้ามาอยู่ในรองประเทศ และจะทำการยึดอำนาจรัฐบาลซึ่งเป็นเรื่องที่นายทหารเหล่านี้จะร่วมมือด้วยไม่ได้ [illegible] ร่วมมือกับฝ่ายปฏิวัติ มีนายทหารในพระราชวังไม่น้อยที่สนับสนุนคณะปฏิวัติที่ทุ่งไหหินซึ่งเป็นการทำให้ขวัญของทหารในเวียงจันทน์เสียมากยิ่งขึ้น [illegible] ผู้บัญชาการทหารบกได้ร่วมงานกับคณะปฏิวัติแล้ว ประชาชนเองก็ยังไม่ให้การสนับสนุนเท่าที่ควร จุดเริ่มต้นของการถอยหลังของรัฐบาลเวียงจันทน์ได้มาถึงเมื่อ[illegible] พลตรีอินทรี บุญนาค อินทรีเชียงใหม่ ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ ๑ ได้เข้ายึดอำนาจนครหลวงพระบางเป็นผลสำเร็จเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๑๙๖๑ ได้ยินข่าวรู้สำนึกของรัฐบาลเวียงจันทน์ [illegible] การร่วมมือกับคณะปฏิวัติที่ทุ่งไหหิน ในระยะนี้[illegible] การยึดอำนาจครั้งนี้ได้ทำให้ขวัญของประชาชนตกต่ำ ซึ่งทำให้คิดไปในอีกแง่หนึ่งได้ว่า [illegible] การยึดอำนาจครั้งนี้[illegible]อย่างหนึ่งสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง

---

๓๖ กรมประชาสัมพันธ์ หน้า ๕๕

เจ้าอุรรัฐมาได้ปฏิเสธไว้ด้วยเช่นกันว่า รัฐบาลของตนมิได้มีความประสงค์ที่จะรุกรานโดยการใด ๆ จากเจ้าอุรรัฐ ซึ่งทางอเมริกาก็ยังคงยืนยันจากข่าวลือเช่นนี้ได้ เท่าที่ดังกล่าวข้างต้นนี้ [illegible] เพราะในฐานะที่เป็นรัฐบาลของประชาชนเจ้าอุรรัฐจะต้องรู้ว่าเป็นเรื่องที่ขัดต่อประเพณีปฏิบัติของการบริหารราชการแผ่นดินซึ่งจะไม่เป็นที่รู้มาก่อนมิได้ [illegible] นอกจากนี้ เจ้าอุรรัฐมายังได้แสดงว่าจะใช้กำลังเข้าโจมตี [illegible] ประชาชนและรัฐ ฯ ได้ [illegible] เป็นข้อมูลของผู้ทราบว่า "การเคลื่อนไหวยังเกิดขึ้นให้เห็นว่า [illegible] ขึ้น"[๑๑] เจ้าอุรรัฐมาได้ [illegible] รัฐ ฯ [illegible] ซึ่งมีข้อมูลที่ชี้ชัดว่าได้ [illegible] ทั้งนี้ก็เป็นการเตือนให้ [illegible] เจ้าอุรรัฐ ทั้งการกล่าวอ้าง [illegible]

๑) จะต้องมีการ [illegible] ระหว่างฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายต่อต้านรัฐบาลและฝ่ายต่างชาติ

๒) จะต้องให้รัฐบาล [illegible] ตั้งแต่เริ่มต้นและสรรพกำลังเพื่อรวมกำลังต่อต้านด้วย

๓) ถ้าจะรับความช่วยเหลือ จะต้องไม่ได้รับจากต่างชาติ ไม่ว่าจะจากอังกฤษ ฝรั่งเศส และรัฐ ฯ ก็ตาม [illegible] (ผลประโยชน์) และเป็นการ [illegible] ด้วย รวมทั้งการนำกำลังความช่วยเหลือนี้ [illegible]

ท่าทีของเจ้าอุรรัฐมาครั้งนี้ และรัฐ ฯ [illegible] ความห่วงใยมาก นายลินคอล์นไซท์ (Lincoln Site) [illegible] กระทรวงการต่างประเทศได้ [illegible] ของกระทรวงการ [illegible] ทั้งรัฐบาลและยังจะยังคงในการเพิ่มให้ [illegible] ยิ่งขึ้น[๑๒] อย่างไรก็ตามการแสดงการณ์

---

๑๑ Ho Chi Minh Contemporary Archives, หน้า [illegible]

๑๒ Facts on File, Vol. XX, November 17-23, 1960 หน้า [illegible]

พาได้บุคยังความพยายามของเจ้าสุวรรณภูมาใช้ ทางฝ่ายนี้ได้ส่งผู้แทนราษฎร ๓ นายนำโดยเจ้าสมสนิทประธานสภาแห่งชาติไปเจรจากับฝ่ายปฏิวัติที่สุวรรณเขตเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้งรัฐบาลผสมและการหยุดยิง ซึ่งฝ่ายปฏิวัติก็ตกลงที่จะเข้าร่วมในคณะรัฐบาลด้วยเช่นกัน แต่ขอให้ไปประชุมจัดตั้งกันในเวียงพระบาง แต่ทางฝ่ายเจ้าสุวรรณภูมาต้องการใช้สะหวันในเวียงจันทน์ ทั้งสองฝ่ายเจรจากันไม่ได้ในเรื่องสถานที่ประชุมอีก เจ้าสุวรรณภูมาจึงได้เชื่อมั่นว่าจะเลิกฟังใจจะเป็นตัวแทนของพรรคฝรั่งเศสในเวียงจันทน์และเวียดนามเหนือ โดยกำหนดจะไปในวันที่ ๑๐ ธันวาคม แต่ต่อมาก็ต้องยกเลิกเพราะสถานการณ์เข้าขั้น กลัวจนไม่เปิดช่องให้มานั่งประชุมกันได้อีกต่อไป

<u>สงครามเวียงจันทน์</u>

ทหารฝ่ายปฏิวัติของนายพลภูมีได้เข้าตีเมืองมากขึ้นเพื่อการเคลื่อนไหวยังเวียงจันทน์ เมืองมากขึ้นอยู่ห่างจากเวียงจันทน์ทางใต้และทางตะวันออกเวียงเหนือ นายพลภูมีคุมทหารเข้าตีเมืองนี้แล้วครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน แต่ถูกทหารของ ร.อ.กองแอตีเสียกลับมา ในวันที่ ๔ พฤศจิกายนเข้าตีบ้านเซต (Ban Set) ก็ต้องล่าถอยกลับมาอีกในต้นเดือนธันวาคม นายพลภูมีเตรียมรวบรวมกำลังเข้าตีบ้านเซตอีกครั้งหนึ่ง การรบยืดเยื้อมาถึง ๔ วัน ในที่สุดทหารฝ่ายเวียงจันทน์ก็เป็นฝ่ายล่าถอย แต่ในระหว่างนั้นเองความยุ่งยากอันใหม่ก็เกิดขึ้นในเวียงจันทน์ กล่าวคือ พ.อ.กุมระสิทธิ์ อภัย ผู้บัญชาการทหารเขตเวียงจันทน์ร่วมด้วย ร.ท.เคียน ทหารคนสนิทของ ร.อ.แองแอได้ใช้กำลังทหารจากค่ายจินานุเบ้เข้ายึดอำนาจการปกครองในเวียงจันทน์อย่างเงียบเชียบ ความมุ่งหมายก็คือบรรลุปรามฝ่ายเวียดลาวและองค์การลาวเยาวชนลาว ถึงเพื่อให้ฝ่ายเจ้าสุวรรณภูมากับคณะปฏิวัติเจรจาปรองดองกัน[๙๔] อย่างไรก็ตามในคืนวันเดียวกันนั้นเอง ร.อ.แองแอกับฝ่ายเวียดลาวก็ตลบยึดนครเวียงจันทน์ได้อีก ร.ท.เคียนถูกฆ่าไปเข้าตัด ร.อ.กองแอหลบหนีเสีย พ.อ.กุมระสิทธิ์ถอนกำลังไปตั้งมั่นอยู่ที่ค่ายจินานุเบ้ ซึ่งห่างจากเวียงจันทน์ราว ๘ กิโลเมตร ฝ่ายปฏิวัติได้ส่ง

---

๙๔ นักศึกษาสงครามจิตวิทยา ชุดที่ ๖ หน้า ๙๒

การการเข้าเสริมกำลังของเวียตนามอย่างเร่งรีบ ทั้งนี้เพื่อหวังจะโดดอ้อมและยึดเวียงจันทน์ได้โดยเร็วที่สุด

เจ้าสุวรรณภูมานายกรัฐมนตรีระหว่างกาลซึ่งฐานะและอำนาจของตนในคณะรัฐบาลและการบังคับบัญชาทหารจึงได้เพิ่มขึ้นสูงขึ้นเป็นลำดับ ได้ถูกลดอำนาจทั้งหมดไปไว้กับ พลตรีพุมเรศ มนูลวงศ์ ผู้บัญชาการกองทัพแห่งชาติผู้เข้ารับตำแหน่งแทนนายพลอ้วน ราศีกุล ซึ่งได้หนีไปร่วมงานกับฝ่ายขวา นายพลพุมเรศพยายามที่จะหาทางให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในรัฐบาลผสมไม่เป็นผล ขณะนั้นท้าวสีทัน ทองเสนา เพิ่งเดินทางกลับจากการไปขอความช่วยเหลือทางการทูตจากเวียตนามเหนือเพื่อเข้ามาใช้ในการยึดกรุงเวียงจันทน์ ท้าวสีทันได้ตั้งตนขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีตั้งแต่วันที่ ๑๑ ธันวาคม เมื่อเห็นเช่นนี้ทางฝ่ายขวาซึ่งประกอบด้วยนายทหารที่ได้จากเวียงจันทน์ ๔๐ นายในจำนวนทั้งหมด ๕๙ นาย จึงได้เปิดประชุมสามัญสุวรรณเอกและได้มีมติเห็นชอบในวันเดียวกันนั้นกำหนดการจับกุมรัฐบาลและการของท้าวสีทัน [๓๖] แต่นายกรัฐมนตรีท้าวสีทันก็ทราบเรื่องไม่รู้ตัวของอาคารดังนี้พร้อมกันนี้ประกาศจะยึดกรุงเวียงจันทน์อย่างเด็ดขาด ในการนี้ได้ขอความช่วยเหลือการส่งกำลังของ ร.อ.ของเข้าเมืองหลวงแล้ว และเชื่อมั่นว่าจะเสริมกำลังของตนของนายพลภูมี เขวียนจึงได้ขอความช่วยเหลือจากเวียตนามเหนือและได้ส่งปืนใหญ่แบบฮาวิตเซอร์ (Howitzer) รวมทั้งด้วยอาวุธยามาตราเครื่องในคืนวันอาทิตย์ ซึ่งได้ช่วยขยายแนวรบคุมเขตรอบของนครเวียงจันทน์ [๓๗] อย่างไรก็ตามท่ามกลางความขัดแย้งของนายทหารฝ่ายขวาที่ร่วมด้วยนั้นเอง ฤดูระวิทิ ก็เข้าตีนครเวียงจันทน์อย่างต่อเนื่อง และยุติเข้าเจรจาร่วมกันเป็นทางการ ในที่สุดก็ตั้งคณะการของ ร.อ.ของเวียตนามเหนือ

---

[๓๕] Keesing's Contemporary Archives หน้า ๑๙๙๑๑

[๓๖] Facts on File, Vol. XX, December 8-14, 1960 หน้า ๔๔๑

[๓๗] George Sexton, International Communism : Aims and Tactics outside the Sino-Soviet Bloc, Vol. III, Saigon 1961 หน้า ๕

ไม่นอกเมืองสำเร็จ โดยพระอนุเนติจากรองเจ้าวังนี้และเจ้ามีเวียงจันทน์ไว้ได้โดยเด็ด ขาดเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม หลังจากที่ได้ล้อมอยู่นานถึง ๘ วันเต็ม

ก่อนหน้าที่รัฐบาลของเจ้าวังนี้จะถูกโค่นลง สมาชิกภาคต่างชาติก็ได้เปิดประชุม ขึ้นและตกลงใจกันยื่นฎีกาไม่ไว้วางใจในรัฐบาลเจ้าสุวรรณภูมาโดยอ้างว่ารัฐบาลนี้ได้ปฏิบัติ ตามแนวนโยบายที่ตลงไว้ต่อสภาแห่งชาติ ไม่สามารถรักษาอันติชุนและความเรียบร้อยภายในได้ ปล่อยให้ลอมมิวนิสต์เข้าควบคุมรัฐบาล ทำการขัดขวางเสรีภาพของประชาชน และก่อความวุ่นวายในบ้านเมือง ทั้งเมื่อเจ้าที่ลับจันเจ้าสุวรรณภูมาและรัฐมนตรีส่วนใหญ่ก็ยังนี้ ออกนอกประเทศ ไม่รับผิดชอบต่อบ้านเมือง จึงขอให้ไม่ไว้วางใจรัฐบาลเจ้าสุวรรณภูมา และ ถือว่าเมื่อสภาพเช่นนี้ตั้งแต่วันที่ ๘ ตุลาคม ค.ศ.๑๙๖๐ ซึ่งเป็นวันแรกที่ออกนอกประเทศเป็น ต้นไป[๙๘] ในการนี้พระเจ้าอว่างวัฒนาได้ทรงออกพระราชกฤษฎีกา ๑ ฉบับด้วยกัน ฉบับแรก ลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ทรงยังยอมรับรัฐบาลเจ้าสุวรรณภูมาและมอบอำนาจบริหารทั้งหมดแก่ คณะกรรมการสุวรรณเขตซึ่งมีเจ้าสุวุ่น ๑ จำนวนทั้งสิ้นเป็นหัวหน้า และฉบับที่สองลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ทรงให้การรับรองและรัฐมนตรีที่เจ้าสุวุ่นให้เลขมา[๙๙] เป็นอันว่าองครายเวียง จันทน์ได้ยุติลงด้วยชัยชนะเป็นของฝ่ายปฏิวัติของเจ้าสุวุ่นและนายทหารภูมี แต่ส่วนการเมืองนอก เวียงจันทน์ออกไปนั้นเพราะเราจะเห็นว่าลาวนั้นยังไม่ค่อยอยู่ภายใต้อำนาจควบคุมของรัฐบาล อย่างเต็มที่ ความสงบของลาวจึงเป็นเพียงชั่วระยะหนึ่งเท่านั้น

<u>๔.รัฐบาลแห่งชาติสุวรรณเขตและความยุ่งยากทางการเมืองภายในรัฐบาล</u>

คณะรัฐมนตรีชุดนี้ได้รับการรับรองจากเจ้าอนุวงศ์นั้น ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้ คือ[๑๐๐]

---

[๙๘] พ.ท.อ.ศุภรส หน้า ๔๔ - ๔๕

[๙๙] Dennon หน้า ๖

[๑๐๐] พ.ท.อ.ศุภรส หน้า ๔๕ - ๔๖

๑) เจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาศักดิ์	นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
๒) เจ้าวิวาภูมี เนื่องวรรค์	รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีป้องกันประเทศ ศึกษาธิการ สาธารณสุข
๓) ท้าวมังวัน นรวิงท์	รัฐมนตรีกระทรวงการคลัง และโยธาธิการ
๔) ท้าวเนื่อม อินทรีเชียงใหม่	รัฐมนตรีมหาดไทย
๕) ท้าวหวงเนตร ทิพะเรศ	รัฐมนตรีกลาโหม
๖) พูมาคูนีสุง	รัฐมนตรีการเกษตรและประมวลเกษตร
๗) ท้าวเงิน ผะนิวาร	รัฐมนตรีเศรษฐกิจ
๘) เจ้าบุญอ้อม ณ จำปาศักดิ์	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
๙) ท้าวสำเนา บัญญา	รัฐมนตรีเลขาธิการ โฆษกและสวนราชการ
๑๐) ท้าวเยุบ อะนิ	รัฐมนตรีศึกษาธิการและศิลปากร
๑๑) เจ้าสง ขันธนะ	รัฐมนตรีช่วยต่างประเทศ
๑๒) ท้าวบุญทอง วรวงศ์	รัฐมนตรีช่วยมหาดไทย
๑๓) เจ้าวิวา บุญเลิศ ธานีรัน	รัฐมนตรีช่วยป้องกันประเทศ
๑๔) ท้าวบุ่นอับ เพชรวานิชวงศ์	รัฐมนตรีช่วยเศรษฐกิจ
๑๕) ท้าวหวงแก้ว ทิพะเรศ	รัฐมนตรีช่วยเลขาธิการ เลขาธิการ และโฆษกสวนราชการ

รัฐบาลได้รับคะแนนเสียงไว้วางใจอย่างเป็นเอกฉันท์จากสภาแห่งชาติในการประชุมสมัยพิเศษเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ค.ศ.๑๙๖๑ โดยมีเจ้าสว่างวัฒนาทรงกระทำพิธีเปิดการประชุม สมาชิกที่เข้าประชุมมีเพียงครึ่งเดียว คือ ๕๑ คน ในจำนวนทั้งหมด ๕๙ คน ที่เหลือนั้นได้ลาออกนอกประเทศและส่งผลกับท้าวคิม พรเสนา ซึ่งเป็นผู้ตรวจการอยู่ทางเมืองเนียงของลาว[๔๑] เจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาศักดิ์ นายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายของลาว

---

๔๑ [illegible] หน้า ๑๑๑๕

จุดใหญ่มีอาระสำคัญอยู่ที่ว่า ลาวจะยึดมั่นในนโยบายที่ไม่ยอมให้ตกอยู่ภายใต้อำนาจฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และจะไม่เข้าพัวพันในกิจการของประเทศอื่น ตลอดจนจะรักษาสันติภาพในศรีสันประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง รัฐบาลมีนโยบายเป็นกลางในทางเศรษฐกิจ และมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญใหม่ เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังไม่เหมาะสมกับลักษณะของประเทศชาติ[๘๒]

ความพยายามของเจ้าบุญอุ้มที่จะตั้งรัฐบาลขึ้นมานั้น ก็เพื่อที่จะยกฐานะของตนให้สมบูรณ์ตามกฎหมายเพื่อขอใช้เงินช่วยเหลือฝ่ายอเมริกา หรือมิฉะนั้นก็เพื่อที่จะให้รัฐบาลของตนมีโอกาสและสมควรในการเข้าเป็นสมาชิกประชาคม หรือร่วมเป็นองค์การระหว่างประเทศแห่งใดแห่งหนึ่งได้[๘๓] เขาเวียดและประเทศคอมมิวนิสต์ทั้งหลายที่ร่วมงานกันจะได้ระลึกว่าการซึ่งอาจจะเกิดขึ้นนั้นเป็นการขัดต่อกฎหมาย เพราะมิได้รับอนุญาตจากรัฐบาลลาวที่ถูกต้องตามกฎหมายซึ่งมีอยู่รัฐบาลเดียว คือ รัฐบาลของเจ้าบุญอุ้ม อย่างไรก็ตาม เขาเวียดได้ประกาศว่าตนไม่รับเอารัฐบาลใหม่ของเจ้าบุญอุ้ม แต่ให้การรับรองรัฐบาลสกุลลิ่นของเจ้าสุวรรณภูมา (ซึ่งลี้ภัยไปอยู่ในกัมพูชา) โดยถ่ายทอดสิ่งนี้ให้แสดงความขอบคุณเขาเวียดและได้ประกาศว่ารัฐ ฯ ว่าการกระทำการจรยศและหักหลังต่อตัวเขาและรัฐบาลของเขา[๘๔] ซึ่งเจ้าสุวรรณภูมาเน้นถึงการที่ฝรั่ง ฯ ประกาศให้ความช่วยเหลือฝ่ายเจ้าบุญอุ้มอย่างเต็มที่จนตัวเองต้องลี้ภัยออกมาอยู่นอกประเทศนั่นเอง

ความจริงก่อนหน้าการรัฐประหารของ ส.อ.ทองสะเมื่อ ๙ สิงหาคม ๑๙๖๑ นั้น ฝรั่ง ฯ ได้ให้ความช่วยเหลือฝ่ายทั้งสองฝ่าย คือ ทั้งฝ่ายเจ้าสุวรรณภูมาและฝ่ายเจ้าบุญอุ้ม นายพลภูมี ฝ่ายหลังภายหลังนั้นเจ้าสุวรรณภูมาขึ้นเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องคอมมิวนิสต์ทั้งต่อ

---

๘๑ กรมประชาสัมพันธ์ หน้า ๙๙

๘๒ เรื่องเดียวกัน

๘๓ เรื่องเดียวกัน หน้า ๙๙๙

[illegible] ในครั้งนี้รัฐบาลเจ้าสุวรรณภูมาได้ทำ
ความตกลงรับความช่วยเหลือจากต่างชาติ ดังนั้นรัฐบาลจึงขอความช่วยเหลือไปแล้ว [illegible]
เวียดนามเป็นต้นไปความช่วยเหลือของรัฐบาลเจ้าสุวรรณภูมาว่าเป็นรัฐบาลเนื่องที่ถูกต้องของ
ลาวเนื่องจากประเทศนี้ได้ความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากต่างชาติเพียงอย่าง ดังจะเห็น
ได้จากการที่การของ ร.อ.[illegible] และการประกาศของนายพลที่เป็นการประชาสัมพันธ์ของเจ้า
[illegible] ทั้งนี้ยังมีการ[illegible]ในลาวเนื่องจากนี้ถึงต้องแก้ไขจุดยุทธ
ศาสตร์และสัมการขึ้น ๆ จากต่างเวียดนาม [illegible] ๆ ยังได้เน้นและให้ความสำคัญการละเมิด
อธิปไตยของลาว[illegible]ว่า นับแต่วันที่ ๑๕ ธันวาคม เป็นต้นมา (จนถึงต้นเดือนมกราคม
๑๙๖๑) ทั้งเครื่องบินของเวียดนามและเวียดนามเหนือได้ละเมิดน่านฟ้าลาวเป็นจำนวนมาก
และการเข้าไปในดินแดนนั้นรวม ๑๙๐ เที่ยว [illegible] ๑ เที่ยวเท่านั้น
แล้ว ก็ยังมีการบิน ๑๙๐ เที่ยว[๔๔] [illegible] ๆ จึงได้[illegible]ว่า [illegible]
เป็นการ[illegible] [illegible] ๆ ได้[illegible]
ที่จะต้องปฏิบัติ[illegible]

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาองค์การ [illegible] ขององค์การนี้ได้ปรากฏ
ในเมื่อรัฐบาลของเจ้าสุวรรณภูมาได้ใช้ระบบ[illegible]องค์การ [illegible] การ[illegible]ลาวเป็น
ที่สูงว่า[illegible] ในลาวอาจ[illegible] ๘ ประเทศเท่านั้นจะมีบทบาทเหมือนกัน แต่เนื่องจากมีภัยและสถานการณ์ต่างกันออก
ไป ยังก็[illegible]ปรารถนาที่จะให้องค์การ [illegible] เจ้าบุ่งเกี่ยวกับกิจการในลาว
[illegible]ตนเองได้[illegible] องค์การนี้[illegible] [illegible] ประชุม
ระหว่างประเทศในลาวกับเจ้าอนุวงศ์ ซึ่งตรงกันข้ามกับเวียดนามที่จะให้เป็น
ไปเช่นนั้น ส่วน ๆ [illegible] และฝรั่งเศส เรียกร้องที่จะให้องค์การ [illegible]

---

๔๔ กรมประชาสัมพันธ์ เรื่องเดียวกัน

อย่างใดอย่างหนึ่งในสองเรื่องนี้ได้ [illegible] [๔๖] การเมืองและการ[illegible]ต่างพึ่งพาซึ่งกันและกัน [illegible] ไม่ได้ เพราะการดำเนินการใด ๆ ในทางการเมืองย่อมจะต้องอาศัยเงินทองเป็นกำลัง [๔๗] ในที่สุดก็ทรงตกพระทัยเลิกการ[illegible] ทรงเห็นว่าถ้าทรงดำเนินการต่อไปก็จะเป็นการทำลายพระราชอำนาจ [illegible] ทรงเห็นว่าเป็นการ[illegible] ทั้งนี้ [illegible] ๆ ได้ทั้งสิ้น

๔.ข้อเสนอและข้อวิพากษ์วิจารณ์ [illegible]

ในระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๖๖ [illegible] ได้เกิดการ[illegible] และเปิดการ[illegible]ครั้งแรกขึ้น

---

๔๖ ปกครองยะ [illegible] หน้า ๔๒

๔๗ คัดมาเมื่อวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. [illegible] นายพูน [illegible] รัฐมนตรีว่าการกระทรวงใหญ่ [illegible] รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัง [illegible] ได้ [illegible] ๆ ๆ [illegible] ๆ ๆ [illegible] ๆ ๆ

[illegible] ๙๙ (Ho Chi Minh Trail) [illegible] ในระยะนี้ [illegible] ซึ่งมีรายงานว่าผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ [illegible] เช่นนี้ คือ

๑) ขั้นตอนของการก่อตั้งขึ้นและการดำเนินงานของฝ่ายปฏิวัติและการต่อสู้ทางการเมือง

[illegible] (de facto committee) [illegible] ๑๐๐ [illegible] ของความ[illegible]เรียบร้อยแล้ว ถึงแม้ยังคงจะมีความขัดแย้งกันอยู่บ้าง

---

๙๙ [illegible] ๑๙๙๑ [illegible]

๑๐๐ Central Office of Information, reference paper, Laos : Political Developments, 1961, Supplement to R. 4935, Laos, of January 1961 หน้า [illegible]

[illegible]ได้รับการยืนยันจากประเทศเพื่อนบ้านเรื่องโครงการต่างๆ เช่น ๆ เพราะเขาได้[illegible]ยอมรับมาแล้วว่า คณะกรรมาธิการเขตน่านน้ำที่ยืนยันว่าด้วยการทดลองนิวเคลียร์ ๕๐ ซึ่งเรื่องราวจากการของคณะกรรมาธิการผู้ใหญ่ของประเทศต้องห้ามไม่ให้[illegible]ทดลองนิวเคลียร์ในทะเลหลวงนี้ ยังคงเป็นเรื่องที่ยืนยันว่าด้วยการทดลองนิวเคลียร์ในทะเลหลวงนี้ ๕๑ ยังคงเป็นเรื่องที่ยืนยันว่าด้วยการทดลองนิวเคลียร์ในทะเลหลวงนี้ ๕๒ ยังคงเป็นเรื่องที่ยืนยันว่าด้วยการทดลองนิวเคลียร์ในทะเลหลวงนี้ [illegible]

๒) <u>ขั้นตอนในการประชุมคณะกรรมาธิการ[illegible]</u>

เรื่อง [illegible] ๕๓ [illegible] ๕๔ [illegible] ๕๕ ยังมีคณะกรรมาธิการ [illegible] (ประธานร่วม) [illegible] ๕๖ ฝรั่งเศส [illegible] เวียดนามเหนือ เวียดนามใต้ และครั้ง ๆ ร่วมด้วยอีก ๓ ประเทศ อินเดีย แคนาดา และโปแลนด์ (คณะกรรมาธิการระหว่างประเทศในลาว) ซึ่งจะเข้าร่วมในฐานะที่เป็นประเทศเพื่อนบ้านของลาว ๕๗ ดังนี้เพื่อจะได้พิจารณาศึกษาถึงปัญหาการเมืองของลาวต่อไป

---

๕๐ [illegible] หน้า ๑๐๓

๕๑ เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๑๓

๕๒ OCI Bulletin หน้า ๑

ข้อเสนอนี้เราจึงได้ [illegible] เมื่อเทียบกับ [illegible] ดังนี้ [illegible] ๕๗ [illegible] ๕๘ [illegible] ๕๙ [illegible]

ก) ข้อเสนอของเจ้าหน้าที่ [illegible]

[illegible] ๖๐ [illegible]

---

๕๗ [illegible] หน้า ๔๖

๕๘ เรื่องเดียวกัน หน้า ๔๗

๕๙ COI Reference หน้า ๖

[illegible] ๓ ประเทศ คือ เอ๋า ฮันกูอา และไต้หวัน [illegible] ๕๖ [illegible] ๕๗ [illegible] ๕๘ [illegible]

๔) ข้อเสนอ [illegible] ที่เกี่ยวข้องกับรัฐ

เมื่อนายเคนเนดี (John F. Kennedy) เข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐฯ เมื่อปีพ.ศ. [illegible] นั้น [illegible] [illegible] [illegible] ๕๙ [illegible]

---

๕๖ ORBIS หน้า ๕๗๑

๕๗ [illegible] หน้า [illegible] – [illegible]

๕๘ [illegible] หน้า ๕๘

เข้าแสดงแสงอย่างจริงจัง วิธีการดังกล่าวนี้จะเป็นไปในทางการดูแลรักษาไม่ทางตลาด และทางจะทำให้เกิดปัญหาแก่องค์การ ฮอว., และประชาชาติ, ในความสัมพันธ์แบบสองฝ่าย (bilateral agreement) หรือแม้กระทั่งสองฝ่ายขึ้นไป (multiluteral agreement) ซึ่งไม่ว่าจะเป็นโดยวิธีใดจะต้องกลายเป็นการไม่ยั่งยืน และการวิเคราะห์ที่ได้ทำขึ้นนี้ จะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งการดูแลรักษาไม่ได้ผล ทั้งนี้ก็เพราะว่าเป็นการกระทำเพื่อผลประโยชน์ของรัฐบางรัฐ ด้วยการคาดหวังว่าจะมีประชาชาติที่จะเข้าร่วมเป็นรัฐภาคีด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นการคาดหวังประการสำคัญประการหนึ่งที่ได้ทำขึ้น ทั้งนี้ประเทศที่มีความ [illegible] ในทางเดียวกัน ประชาชาติที่ได้เข้าร่วมในการเป็นรัฐภาคีนี้ [illegible] ในทางเดียวกัน [illegible] จากการวิเคราะห์ของคณะทำงานที่ได้ทำการศึกษาดูแลรักษาไม่ได้ผลดังกล่าว และได้ [illegible] ทำให้เกิดความเสียหายต่อประเทศที่ [illegible] ในทางตรงกันข้าม [illegible] ได้ [illegible] เข้าร่วมในการเป็นรัฐภาคีนี้ [illegible] ในทางเดียวกัน ประชาชาติที่ [illegible] ซึ่งเป็นข้อสรุปที่สำคัญประการหนึ่งของการศึกษาดังกล่าว คือ

> "ข้อเสนอ [illegible] ซึ่งมีผลกระทบต่อ [illegible] ในทางตรงกันข้าม [illegible] ซึ่งจะมีผลกระทบต่อ [illegible] ...
>
> ข้อเสนอ [illegible] ซึ่งมีผลกระทบต่อ [illegible] ...

---

๔๙ [illegible]

<u>ORBIS</u> [illegible]

ภายนอก ถ้าการจัดตั้งขึ้นมาอุดช่อง ชาติต่าง ๆ ที่ยังคงอยู่ในความเป็นกลาง อย่างแท้จริงจะไม่เกิดขึ้นจากปัญหาของตนเอง ...

ข้อสาม เราต้องการที่จะให้การเจรจาเรื่องนี้เป็นไปด้วยความต่อเนื่อง ชาติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและในระหว่างรู้ว่าเราต้องการที่จะช่วยให้ได้มาซึ่งข้อตกลงที่เป็นธรรมและความเป็นกลางอย่างแท้จริง เราไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับการของตนเอง ถ้าเราจะนำเรื่องนี้ขึ้นสู่ที่ประชุมสหประชาชาติ และเป็นการเจรจาเพียงฝ่ายเดียว ..."[๖๑]

เดือนต่อมาถัดมา นายฮาโรลด์ แมคมิลแลน (Harold Macmillan) นายกรัฐมนตรีอังกฤษได้เดินทางมาเยือนสหรัฐอเมริกาเพื่อเจรจาปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ ในฐานะที่เป็นของมหาอำนาจตะวันตกทั้งสองซีกโลก ได้มีการเจรจาให้มีแถลงการณ์ร่วมออกมาว่า "ถ้าเราไม่ยอมเจรจาเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาเดี๋ยนี้ก็ต่อไป ... และถ้าขั้นตอนดังกล่าวนี้ล่าช้าไปอีก การเจรจาเป็นเรื่อง ๆ ที่ยังคงมีอยู่ขั้นต่อไปจากนี้ไปแล้ว ก็จะส่งผลกระทบต่อการเจรจาในอนาคตของประเทศที่เป็นกลางอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นความต้องการของฝ่ายเราที่จะให้เป็น ดังนั้นทั้งสองประเทศจึงตั้งใจอย่างแรงกล้าว่าจะการเจรจาครั้งนี้ ... ด้วยดี จึงจะมีส่วนช่วยเสริมสร้างขึ้นมาอีก"[๖๒]

9) <u>มติของคณะมนตรี องค์การ.</u>

จากการประชุมคณะมนตรี องค์การ ซึ่งประชุมที่กรุงเฮก ระหว่างวันที่ ๗ - ๑๗ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๖๑ นั้น ข้อเรียกร้องของรัฐที่ได้มีการ ยุติการเจรจาเรื่องเขตความเป็นกลางนั้นเป็นเอกฉันท์ ให้รับเป็นข้อเสนอแนะ ในที่ประชุม แล้วจะมีการพิจารณาหาทางที่จะเป็นกลางประเทศลาว มีเป็นการประชุมพิจารณาวิธีแก้

---

๖๑ CCI Reference หน้า ๗

๖๒ เรื่องเดียวกัน หน้า ๖

[illegible]

จากการประชุมนี้ยังเปิดเผยให้ทราบอีกว่า [illegible] ของเจ้าชายสีหนุ [illegible] ในเรื่องนี้ [illegible] อเวอเรลล์ แฮริแมน (Averell Harriman) [illegible] ตัวแทนประธานาธิบดีเคนเนดี้ว่า เจ้าชายสีหนุจะเป็นผู้ที่เหมาะสมที่สุดสำหรับลาวในขณะนี้[๒๕] รายงานของนายแฮริแมนดังกล่าวเท่ากับเป็นการบอกใบ้ทางให้ประธานาธิบดีเคนเนดี้เปลี่ยนใจจากการสนับสนุนฝ่ายขวาของเจ้าชายบุ่ม - นายพลภูมี มาเป็นการสนับสนุนเจ้าชายสีหนุ ซึ่งเป็นความคิดของฝ่ายซ้ายและวันออก [illegible] ฝรั่งเศส ฮอลแลนด์ และวันตกอื่น

ทัศนะของฝ่ายต่างประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในลาวในเวลาต่อมา

---

๒๔ เรื่องเดียวกัน หน้า ๗

๒๕ <u>ORBIS</u> หน้า ๕๑๖ - ๕๑๗

๑๐. การเจรจาทุกปี

จากข้อเสนอและมติในที่ การต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ถูกนำเสนอขึ้น กล่าวได้ว่า ช่วยเปลี่ยนแปลงท่าทีและมติที่มีความเห็นขัดแย้งกันในอดีตให้การทุกปีและเกิดการเจรจาต่อกันในเรื่องที่เป็นประโยชน์ร่วมกันมากขึ้น ความคิดในเรื่องนี้เป็นจริงเมื่อเวียดนามเข้าร่วมในอังกฤษเมื่อวันที่ ๑ เมษายน ค.ศ.๑๙๙๑ ปีที่มีความสำคัญ คือ [๖๕]

๑) ให้มีการทุกปีในลาว

๒) ให้เปิดประชุมนานาชาติเพื่อแก้ปัญหาลาวโดยเร็ว

๓) ให้มีการพิจารณาปัญหาระหว่างประเทศเกี่ยวกับการเจรจา และการทุกปีในปัญหาการเมืองต่อไปด้วย

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ได้มีการเน้นถึงความสำคัญในเรื่องที่จะให้มีการประชุมระหว่างประเทศครั้งใหญ่ขึ้นอีกครั้งหนึ่งเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาลาว ทั้งนี้เนื่องจากความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ยังไม่ตรงกัน อย่างไรก็ตามก็มีข้อสังเกตว่าท่าทีของฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่ว่า รัฐบาลผสมต้องประกอบด้วยรัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมาย เวียดนามสนับสนุนการเจรจาระหว่างลาวด้วยกัน ; เพื่อหาทางที่จะให้เกิดความเป็นเอกภาพขึ้น ๆ ถ้าฝ่ายต่าง ๆ ที่เข้าร่วมในการเจรจานี้ยินดีจะประนีประนอมซึ่งกันและกันได้ การประชุมระหว่างประเทศก็ไม่จำเป็นอีกต่อไป รัฐบาลเวียดนามเห็นว่าการประชุมซึ่งรัฐบาลอังกฤษเป็นฝ่ายร่วมเชิญมาด้วยนั้นจะมีการหยิบยกปัญหาที่ยังไม่ตกลงกันขึ้นมาอีก [๖๖] อนึ่งรัฐบาลเวียดนามได้ตั้งเงื่อนไขไว้ข้อหนึ่งในการประชุม ๑๔ ชาติ คือ การเจรจาเรื่องการทุกปีในลาว [๖๗] เงื่อนไขนี้ทำให้ต้องใช้เวลาเจรจากันนาน ๖ วันครึ่ง ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้สร้างความกังวลใจให้แก่ประเทศต่างๆ จากการให้เหตุผลใด ๆ

---

๖๕ ณรงค์ ฉ.ศุภวิช หน้า ๑๔๗ – ๑๕๒

๖๖ COI Reference หน้า ๗

๖๗ ORBIS เรื่องเดียวกัน

ต่อจากนั้นเมื่อวันที่ [illegible] เมษายน ปีถัดมาคือโรเบิร์ตซึ่งเป็นประธานร่วมของที่ประชุมเจนีวา ปี ค.ศ.๑๙๖๒ ได้ออกแถลงการณ์ร่วมถึงเรื่องที่ให้มีการประชุมยิ่งใหญ่ในลาวโดยเร็วที่สุด ซึ่งมีการอ้างถึง คือ[๒๘]

๑) ประธานร่วมของเรื่องได้เจ้าหน้าที่ทางทหารชุดย่อยของกองทัพต่าง ๆ ในลาวพบกันทันทีเพื่อหารือระหว่างประเทศเกี่ยวกับปัญหาลาว และเรียกร้องให้ทั้งสองฝ่ายเจ้าร่วมในการประชุมนี้

๒) ประธานร่วมของเรื่องได้การประชุมสมาชิกกรรมการควบคุมและกรรมการในลาว และได้ทราบว่าคณะกรรมการนี้ประกอบด้วย อาจารย์ [illegible] ได้ทำหน้าที่การประชุมยิ่งใหญ่ในลาวด้วยเรียบร้อยแล้ว และรายงานที่เกี่ยวข้องประธานร่วมเรื่องได้ให้ข้อมูลต่าง ๆ ในลาวยุติยิ่งในลาว

๓) ประธานร่วมของเรื่องได้ [illegible] ในลาวด้วย และได้ยืนยันว่าในนั้นจุดมั่นคงที่เป็นจริงอันจะทำให้การเมืองเป็นเป็นไปได้

ในการนี้ประธานร่วมได้แจ้งให้ทราบว่าได้รับเชิญให้ร่วมในการเรียกประชุมคณะกรรมาธิการ ๓ ฝ่ายกับฝ่ายเจ้าหน้าที่ทางทหารในลาวยุติยิ่งก่อนวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๑๙๖๒ ซึ่งเป็นวันที่ประชุมเรียกร้องนี้คือ ต่อจากนั้นก็มีการประชุมกว่าจะมีการประชุม ๑๔ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาลาวที่กรุงเจนีวาในวันที่ ๑๓ สิงหาคม ค.ศ.๑๙๖๒ (นี่เวลาประชุมจริงเริ่มต้นเมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน) ประธานนั้นผู้นำลาวทั้งสามฝ่ายได้ร่วมกันประชุมหารือ [illegible] ที่ลาวเมื่อวันที่ ๑๓

---

[๒๘] Facts on File, Vol. XXI, April27-May 3, 1961 หน้า ๑๔๑

[illegible] เป็นให้ทำตั้งขึ้นการชุมนุมเมื่อปีที่ ๑ [illegible] ได้รับการประกันว่าจะมีการ
[illegible] ในทุกกรณีทั้งประเทศ [illegible] การชุมนุม การจัดตั้งคณะกรรมการและกลุ่มการเมืองของชุมนุม [illegible]
ของคณะกรรมาธิการระหว่างประเทศ [illegible] ระหว่างฝ่ายต่าง [illegible]
ระหว่างฝ่ายต่าง [illegible] ฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายประชาชน [illegible]
[illegible] และการชุมนุมเมื่อวันที่ [illegible] ระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายประชาชน [illegible]
ระงับไม่ให้เกิดเหตุการณ์ [illegible]